

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Кирилюк Алла Володимирівна ВИКОРИСТАННЯ ШІ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ	220
Мазуренко Світлана Вікторівна ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ ЗЛОВЖИВАННЯ ПАТЕНТНИМИ ПРАВАМИ	224
Мартинюк Іван Вікторович ЗАХИСТ ПАТЕНТНИХ ПРАВ У МЕТАВСЕСВІТІ.....	227
Бакутін Артем Олегович ДО ПИТАННЯ ЗДАТНОСТІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ СТВОРЮВАТИ ХОРЕОГРАФІЧНІ ТВОРИ.....	230
Бугаєць Альона Сергіївна РОЗВИТОК ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В НОВИХ РЕАЛІЯХ.....	233
Гриценюк Владислав Олександрович ЗАХИСТ ПРАВ НА МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТВОРИ.....	235
Здирко Єлизавета Михайлівна ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ РЕЗУЛЬТАТІВ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СИСТЕМІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ УКРАЇНИ	237
Ларіонов Владислав Сергійович ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ УМОВНОГО ДОСТУПУ ДО МЕДІА-СЕРВІСІВ: ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ В УКРАЇНСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО	241

СЕКЦІЯ 15. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Подцерковний Олег Петрович ЩОДО ПРОБЛЕМ РІЗКОГО ПОГІРШЕННЯ СТАНУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ.....	245
Будурова Ганна Миколаївна ЗМІНА ПРАВОВИХ ТИТУЛІВ МАЙНА ДЕРЖАВНИХ І КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ: ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ОНОВЛЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА.....	248
Гофман Олександр Рудольфович, Петров Володимир Володимирович ПІДТРИМКА ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТИ.....	251
Добровольська Володимира Володимирівна ЩОДО ЛІЦЕНЗУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	254
Згама Антоніна Олександрівна ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СУДОЧИНСТВІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	257
Квасніцька Ольга Олексіївна ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ПОЛОЖЕННЯ ОПЕРАТОРІВ ДОСТУПНОГО ЖИТЛА У СВІТЛІ ЗАКОНОПРОЄКТУ «ПРО ОСНОВНІ ЗАСАДИ ЖИТЛОВОЇ ПОЛІТИКИ» ТА ЗАКОНОДАВСТВА ПРО НЕСПРОМОЖНІСТЬ.....	261
Попелюк Вадим Павлович ЩОДО СТВОРЕННЯ ДЕРЖАВОЮ МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ЖИТЛО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	264
Войнарівський Микола Миколайович ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКИХ САНКЦІЙ У ПЕРЕВЕЗЕННЯХ.....	267
Райчева Світлана Іванівна ВІДОКРЕМЛЕНЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ІНСТРУМЕНТ КОНЦЕНТРАЦІЇ МАЙНОВИХ СПОРІВ У ПРОЦЕДУРАХ БАНКРУТСТВА	271
Артёмов Дмитро Володимирович ЩОДО ПОНЯТТЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	273
Бабалунга Олесь Михайлович НЕДІЙСНІСТЬ АРБИТРАЖНОГО ЗАСТЕРЕЖЕННЯ В КОНТРАКТІ.....	276

тримки сектору через комбіноване використання банківського кредитування, державної допомоги та міжнародних інвестицій.

Ключові слова: енергетична інфраструктура, відновлювана енергетика, банківське кредитування, державна допомога, міжнародні інвестиції.

Keywords: energy infrastructure, renewable energy, bank lending, state aid, international investments.

*Добровольська Володимира Володимирівна
Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри господарського права і процесу,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЩОДО ЛІЦЕНЗУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Ліцензування є важливим засобом державного регулювання господарської діяльності, але на період воєнного стану Кабінет Міністрів України ввів деякі нормативні положення, які свідчать про дерегулювання зазначеної сфери. Так, за Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану» введена процедура декларування, за якою «право на провадження господарської діяльності може набуватися суб'єктами господарювання на підставі безоплатного подання до органів ліцензування декларації про провадження господарської діяльності» [1] та встановлений перелік відомостей, які мають бути у ній визначені. Взагалі «декларація про провадження господарської діяльності це документ, яким суб'єкт господарювання повідомляє дозвільний орган про свою відповідність вимогам законодавства до певного виду господарської діяльності (у тому числі матеріально-технічної бази, кваліфікації персоналу – якщо це зумовлено особливостями провадження відповідного виду господарської діяльності) та на підставі якого набуває право на провадження заявленого виду господарської діяльності і несе передбачену законом відповідальність» [2]. Тобто, нормативно, на період дії воєнного державна застосовує деякі спрощення щодо порядку та умов ліцензування господарської діяльності.

Також, Уряд України на протязі дії війни прийняв ще ряд нормативно-правових актів щодо ліцензування окремих сфер господарювання, так, за Постановою Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом» «ліцензії на право провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом, що були

видані на період воєнного стану в Україні, після закінчення строку, на який вони були видані, залишаються чинними у разі подання такими ліцензіатами до органу ліцензування документів та відомостей» [3]; Постановою Кабінету Міністрів України затверджено Положення, яке визначає особливості процедури ліцензування, видачі дозволів на тимчасове мовлення з використанням радіочастотного спектра у період дії воєнного стану в Україні [4]. Слушною є думка про те, що саме «спрощений порядок отримання спеціального дозволу для провадження окремих видів господарської діяльності на підставі поданої декларації є надзвичайно важливим кроком підтримки суб'єктів господарювання під час воєнного стану та спрямований на забезпечення інтересів учасників господарських правовідносин» [5, с. 6]. Спрощення ліцензування сприяє зацікавленості суб'єктів господарювання у подальшому здійснювати свою діяльність та пристосовуватися до важких умов господарювання та доречним є розширення переліку деяких видів господарювання щодо пільгового ліцензування.

Перспективним нормативним кроком є уніфікація вищезазначених актів та прийняття єдиного законодавчого акту, який на сьогоднішній день існує у вигляді законопроекту передбачає: «Декларація, подана за цим законом прирівнюється по статусу до дозволу, ліцензії чи інших результатів надання публічних (електронних публічних) послуг. А декларації про провадження господарської діяльності, подані раніше, продовжують діяти відповідно до цього закону; декларація може бути подана в будь-якому місці країни – незалежно від того, де розташоване підприємство, чи мешкає підприємець; декларація буде дійсна на період дії воєнного стану та до кінця календарного року, в якому припинено або скасовано воєнний стан (але не менше трьох місяців з дня його припинення чи скасування). Після цього підприємець має звернутися за відповідними дозволами чи ліцензіями до дозвоільних органів. В разі такого звернення декларація буде чинною до отримання дозволу або ж відмови; отримані раніше дозволи, ліцензії, терміни яких закінчуються, автоматично продовжуються до кінця календарного року, в якому припинено або скасовано воєнний стан (але на термін не менший трьох місяців з дня його припинення чи скасування); у період дії воєнного стану переоформлювати раніше отримані дозвоільні документи, вносити зміни до інформації в декларації тощо не потрібно – навіть якщо настали визначені законодавством терміни для цього»[6]. Вважається за доцільне скоріше прийняти зазначений правовий документ задля забезпечення прозорості та оперативності ліцензування господарської діяльності.

Мінекономіки також додали, що «від початку повномасштабної війни перевели на декларативний принцип 58 дозволів, 13 ліцензій та до 500 інших публічних послуг для бізнесу. Крім того, у липні Міністерство цифрової трансформації анонсувало запуск на порталі «Дія» системи «єДозвіл», яка надаватиме повний цикл процедур видачі дозвоільних документів для бізнесу. Зокрема з «є-Дозволом» підприємці зможуть: подавати заяви про отримання, відновлення, зупинення чи анулювання ліцензій, розширення або звуження господарської діяль-

ності; інформувати про зміни в документах та відомостях, які долучалися до заяви; створювати та подавати декларації відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства з питань охорони праці; отримувати інформацію про стан чи результати розгляду електронних документів; оплачувати надання адмінпослуг; скаржитися на дії органу ліцензування щодо порушення ним вимог законодавства у сфері ліцензування» [7].

Таким чином, можливо говорити про тенденцію дерегулювання господарської діяльності, адже в цілому «з метою відновлення національної економіки необхідно забезпечити подальше зменшення регуляторного та адміністративного навантаження на бізнес шляхом впровадження заходів дерегуляції на засадах ризик-орієнтованого підходу для розвитку саморегулювання бізнесу, що передбачає формування прозорої дозвільної системи та розвиток партнерських відносин суб'єктів господарювання із органами державного регулювання» [8, с. 130].

Список використаних джерел:

1. Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України; Перелік від 18.03.2022 № 314. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/314-2022-%D0%BF#Text>

2. Декларація про провадження господарської діяльності. *Державна регуляторна служба України*. URL: <https://www.drs.gov.ua/>

3. Про внесення змін до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 червня 2024 р. № 712. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/712-2024-%D0%BF#Text>

4. Про затвердження Положення про особливості процедури ліцензування у період дії воєнного стану в Україні : Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 29 вересня 2022 року № 624. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0624295-22#Text>

5. Баранік А. І. Окремі особливості ліцензування господарської діяльності в умовах воєнного стану. *Участь молоді у розбудові агропромислового комплексу України* : матеріали студентської науково-теоретичної конференції (м. Миколаїв, 22-24 березня 2023 р.). Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 6-8.

6. Про внесення змін до деяких законів України щодо спрощення умов провадження господарської діяльності в період дії воєнного стану в Україні : Закон України від 17.07.2024 № 3869-IX. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3869-20#Text>

7. Рада скасувала дозволи й ліцензії для деяких видів бізнесу: як це працюватиме? *Заборона*. 17.07.2024. URL: <https://zaborona.com/rada-skasuvava-dozvoly-j-licenziyi-dlya-deyakih-vydiv-biznesu-yak-cze-pracuyuvatyme/>

8. Онищенко С., Ківшик О., Єрмак Г. Деретуляція підприємницької діяльності як базис підтримки та відновлення національної економіки України. *Modeling the development of the economic systems*. 2022. № 4. С. 124-132.

Ключові слова: ліцензування, декларація, декларування, засіб державного регулювання, воєнний стан, сфера господарювання.

Keywords: licensing, declaration, declaring, means of state regulation, martial law, economic sphere.

Згама Антоніна Олександрівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри господарського права і процесу,
кандидат юридичних наук, доцент*

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СУДОЧИНСТВІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сучасний розвиток цифрових технологій спричиняє трансформацію усіх сфер суспільного життя, включаючи судову систему. Однією з найперспективніших інновацій є штучний інтелект (далі – ШІ), який дедалі частіше розглядається як інструмент оптимізації судового процесу. У господарському судочинстві, де вирішення справ вимагає ретельного аналізу великої кількості документів і обґрунтувань, ШІ може відігравати ключову роль у підвищенні ефективності правосуддя. Водночас впровадження ШІ у судовій системі супроводжується не лише технологічними, а й глибокими етичними та правовими викликами. У зв'язку з цим важливого значення набуває формування відповідної нормативної й ціннісної бази.

Зазначимо, що штучним інтелектом називають особливу технологічну систему, яка поєднує у собі найсильніші сторони людського інтелекту та штучно створеного, що дозволяє їй отримувати та накопичувати інформацію, здійснювати аналіз даних, робити певні висновки і навіть приймати рішення [1, с. 50].

У грудні 2018 року Європейська комісія з ефективності правосуддя (CEPEJ) затвердила «Етичну хартію про використання штучного інтелекту в судових системах та їх середовищі», яка стала першим міжнародно-правовим документом, що визначає принципи застосування ШІ у сфері правосуддя. Хартія передбачає п'ять основоположних принципів: повагу до основоположних прав, недискримінацію, якість і безпеку, прозорість, нейтральність і контроль за рішеннями, а також доступність до правосуддя. У продовження цих європейських ініціатив, 2 грудня 2020 року Кабінет Міністрів України затвердив «Концепцію розвитку штучного інтелекту в Україні», яка визначає стратегічні напрями впровадження ШІ у державному секторі, зокрема і в судовій системі.

З метою недопущення порушень прав людини з боку ШІ (наприклад таких, як право на справедливий суд та право на індивідуальне визначення)¹³ без-